

n.registrator@regeringskansliet.se

n.remisser.ff@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet "Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU2017:95) Näringsdepartementets diarienummer N2017/07438/FF

Arjeplogs kommun har som en av 25 kommuner i landet beretts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande. Besöksnäringen är av avgörande betydelse för vår kommun. Förutom riksintressen för rörligt friluftsliv och turism, natur, kultur, rennäring och nationalälvar betraktar kommunen själva näringen som ett starkt allmänt intresse enligt miljöbalken (3 kap 8§) i kommunens lokala utvecklingsstrategi och översiktsplan. En för oss väl fungerande politik för hållbar turism och besöksnäring är därför av största betydelse för en attraktiv livsmiljö och utveckling i Arjeplogs kommun. Nedanstående synpunkter lämnas på betänkandet.

Allmänt

Det faktum att en smart, hållbar, inkluderande miljö skapar attraktionskraft för många ändamål; inte minst för boende och besök, samt att besöksnäringen och den fortsatta utvecklingen av turismen i Sverige har potential att fungera som ett kitt mellan stad och landsbygd, har stor betydelse för den lilla kommunen. Att skapa utveckling med bas i de naturliga tillgångarna, den samiska kulturen och med vår förvärvade kunskap om kulturlandskapet som en bas både för sysselsättning och för attraktionskraft är ett strategiskt mål.

Människor i världen efterfrågar såväl autentiska och rika naturupplevelser som rika kulturupplevelser och arbetar för att tillgodose bägge. Nya besöksnäringföretagare, som bygger upp sina företag i liten skala, behöver ha tillgång till komplement i form av annan sysselsättning för att överleva och kunna växa – inte tvärtom. Detta är ett micro-perspektiv av hur näringslivsutveckling ser ut i den lilla kommunen och det vore önskvärt att man tog större hänsyn till dessa förutsättningar när man arbetar strategiskt med besöksnäringens utveckling. En liten befolkning ger per automatik färre drivna entreprenörer – vilket leder till att de tillgångar vi besitter inte kan utvecklas i den takt som vi önskar.

Svårigheterna ligger inom flera fält. Vi möter en stor okunskap om den kulturlandskapsforskning som finns här, kollektivtrafiken – av nöd främst byggd på lokalbefolkningens dagliga behov - samt den inte heller så robusta nationella och regionala infrastrukturen relaterad till besöksnäring samt flygtrafik till kommunala flygplatser, ovilja till

kompetensutveckling inom området men också svårigheter att ens få tillgång till kompetensutveckling samt att frågorna många gånger hanteras inom olika ”stuprör” inom den statliga förvaltningen är frågor vi återkommer till nedan.

Strategi, insatsområden och delmål

Arjeplogs kommun stödjer utredarens förslag att regeringen ska utveckla, anta och genomföra en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring

Nationellt besöksnäringforum

Arjeplogs kommun stödjer utredarens förslag att inrätta ett Nationellt besöksnäringforum och i enlighet med Swedish Lapland Visitors inspel anser vi att SLVB tar plats i det nationella besöksforumet.

Ny nationell funktion för utveckling och innovation

Arjeplogs Kommun delar utredarens slutsats att det finns ett behov av en ny funktion för utveckling, Vi stödjer Regionala Nätverket för Turisms förslag om att en ny nationell funktion skapas genom att etablera ett antal nodorganisationer eller innovationsarenor i Sverige som bygger på befintliga, nya eller utvecklade noder där offentliga aktörer, besöksnäringen och akademien redan idag möts. För att skapa innovationer utifrån platsens unika spets behöver fler innovationsmiljöer för turismentreprenörer, utanför de stora städerna skapas.

Arjeplogs kommuns kapitelvisa synpunkter

5. Digitaliserad besöksnäring, delning- och plattformsekonomi

Arjeplogs kommun välkomnar utredningens förslag men saknar förslag om hur svensk besöksnäring kan utvecklas med hjälp av digitalisering och hur den utvecklingen ska kunna stödjas. Förslaget är för smalt kopplat till hela bredden av behov inom besöksnäringen. Delnings och plattformsekonomi har en potential att hjälpa våra små företagare att nå en större marknad med små medel men det krävs att vi har en hög digital närvaro. Arjeplogs kommun är en stor geografisk destination med långa avstånd och det är en utmaning för våra verksamheter på landsbygden och i fjällområdet där det är svårt att uppnå en hög digital närvaro. Det ställs krav på utbyggd mobiltäckning, fiber eller andra tekniska lösningar som är grunden för att bedriva en verksamhet eller kunna ta betalt innan man kan se på möjligheterna med delning- och plattformsekonomi.

6. Kompetensförsörjning

Arjeplogs kommun tillstyrker utredningens förslag om kompetensutveckling men önskar en djupare analys av vilka svenska politikområden som berörs och vi saknar också den form av kompetens som är avgörande inom tjänste- och servicesektorn, erfarenhetsbaserad kompetens.

Exempelvis saknas insatser för att minska personalomsättningen. I stort handlar utredarens förslag om besöksnäringens stödverksamheter snarare än den operativa produktionsdelen.

7 Utveckling, innovation och forskning

Utredningen föreslår att RISE i samverkan med Vinnova och Swedish Incubators and Science Parks och i dialog med besöksnäringen, får uppdrag och resurser att identifiera och definiera arbetssätt som inkluderar besöksnäringens aktörer i befintliga innovationsstrukturer i större omfattning än i dag med målet att både nyttiggöra befintliga innovationer, forskningsresultat och kompetenser in i besöksnäringen och skapa former för ökad samverkan mellan dem och besöksnäringens aktörer för skapande av ny forskning och innovationer utifrån besöksnäringens behov.

Arjeplogs kommun menar att såna satsningar bör göras utifrån lokala/regionala förutsättningar med ett lärande på en mer samlad nivå.

Kunskapsbehovet inom turism och inom branschen är lika stort om inte större i glesbygd och vi delar uppfattningen att större företag många gånger klarar att ta tillvara forskning och ge kompetensutveckling själva. Strukturen i småföretagen är ofta att man är mångsysslare och slutsatsen måste alltså bli att utbildningssystemet behöver ge riktade utbildningar till orter långt ifrån campus – för att nå den målgrupp som ofta har en splittrad vardag.

Vi vill påminna om att 16 kommuner i Norr- och Västerbotten under en tid har, till stor del finansierade av Strukturfondspartnerskapet ÖN, bedrivit ett samlat utvecklingsarbete såväl för destinations-, som produkt- och marknadsutveckling. Resultaten har varit goda och branschen har utvecklats i positiv riktning. Dessa erfarenheter, genom föreningen Swedish Lapland bör kunna tas tillvara inom större sammanhang.

Vi vill också i sammanhanget påminna om att vi vid Silvermuseet/INSARC (Institutet för subarktisk landskapsforskning) sedan nära 20 år bedrivit landskapsforskning i den internationella forskningsfronten. Forskningen genererar kunskap om de nordliga kultur- och naturlandskapens dynamik och förändring över tid och därigenom också landskapens långsiktiga och hållbara förvaltning. Silvermuseet/INSARC: verksamhet har direkt och konkret bäring på tillämpningar inom en kunskapsbaserad besöksnäring.

Klokt att titta på innovationsförmågan i systemet – men den sitter ofta lokalt och inte i myndigheterna, men ett organiserat samarbete mellan stat, regioner, kommuner och näringslivet är klokt

Utredningens bild är att små och medelstora företag generellt har mer begränsad kapacitet att satsa på forskning och utveckling och att tillgodogöra sig kunskap än stora företag. Små företag anses vara extra svaga på att omsätta forskning till lönsam affärsutveckling.

I utredningen påtalas vikten av insatser av, och samarbeten med, olika aktörer. Här ligger tyngdpunkten på nationella aktörer och övergripande strukturer – inte minst vad avser forskning och innovation. Vi menar att den kompetens och verksamhet som utvecklats på det lokala planet och med nationell och internationell räckvidd, inte beaktas.

Silverbuseet/INSARC i Arjeplog utgör ett sådant exempel. Här finns lång erfarenhet av forskning kopplad till publika gränssnitt. Denna unika kompetens bör utvecklas och tillgängliggöras inom strukturen för besöksnäringens utveckling i Sverige.

8 Data, statistik och analys

Arjeplogs kommun tillstyrker utredarens förslag och vill understryka att utvecklingsarbetet behöver ske i samråd mellan kommuner, regioner, myndigheter och akademi.

Turistsverige som helhet behöver ha samma metoder för att det ska vara möjligt att jämföra olika regioners utveckling, både i långt och kort perspektiv, samt mätningar av utfall i gemensamma insatser. Vi efterlyser en mer sammanhållen nationell statistisk som är möjlig att bryta ner på regional nivå, exempelvis. TSA-konton. I denna utveckling behöver den regionala aktören vara delaktig. Vi delar uppfattningen att aktörerna inom besöksnäringen söker efter användbar data, bra statistik och bra analyser som stöd i arbetet, oavsett inom vilket fält de arbetar. Ytterst handlar det om att förstå och beskriva turism och besöksnäring på ett sätt som aktörerna i aktörssystemet kan enas om och kommunicera, som går att använda som planerings- och beslutsunderlag på olika politiska nivåer och i olika delar av aktörssystemet, som underlättar uppföljning och utvärdering av företagets konkurrenskraft och insatser i det offentliga systemet, och som bidrar till att Sverige kan jämföras med andra länder i frågor som rör turism och besöksnäring.

9 Trafikutbud och transporter

Väl fungerande transporter spelar en avgörande roll möjligheten att utveckla svensk besöksnäring. En växande turism, där nya starka besöksmål utvecklas, förändrar den svenska logistikkartan och det är viktigt att besöksnäringens behov inkluderas i resonemang om näringslivets och lokalbefolkningens transportbehov kontra möjligheten till kostnadstäckning åtminstone i ett uppbyggnadsskede.

Vi delar uppfattningen att frågan om kollektivtrafikens möjligheter att stödja turism är komplex, och behöver tas vidare med en utvecklad problemanalys, som kan peka på möjliga lösningar. Både när det gäller buss-, tåg- och flygförbindelser.

För besöksnäringen är många av de små flygplatserna mycket betydelsefulla. Vi delar utredningens synpunkter om behovet av långsiktigt hållbara driftsformer. När det gäller de kommunalt, regionalt eller privat ägda flygplatserna vet vi att regeringen antagit en flygstrategi som poängterar flygets betydelse för tillgänglighet inom Sverige och internationellt. Dock ser vi baksidan av kommersiell flygning på vanligtvis upphandlade sträckor och hur flygbolag kan ligga på gränsen (och över) till vad marknaden tål av dålig service och icke levererade, utlovade tjänster och ändå tillåtas behålla sina tillstånd, vilket behöver adresseras.

10-11 Natur- och kulturturism

Arjeplogs kommun tillstyrker om skyddade natur- och kulturområden, inklusive nationalparker och biosfärområden kan användas för utveckling av natur- och kulturturism för inhemska och inkommande besökare.

Arjeplogs kommun tillstyrker att man vill se över Sveaskogs ägardirektiv så att de tydligare inkluderar uppdraget att utveckla ekoparkerna utifrån värden för naturturism, friluftsliv, kulturturism, ekologi och biologisk mångfald, så att vi kan ta tillvara potentialen i en utveckling av naturturism på statlig mark. Detta är precis rätt men man behöver ta ett helhetsgrepp om dessa områden. Idag är kännetecknet snarare att man lagt en blöt filt över gigantiska områden när leder, broar och skyltning ligger för fäfot. Vi instämmer därför i att ett ökat nyttjande av nationalparkerna och ambitioner om utveckling ställer krav på att det finns tillräckliga resurser för underhåll och förvaltning.

Kunskapen om hur kulturarvet och inte minst den samiska kulturen kan utvecklas som hållbara besöksmål behöver öka och det behövs fler insatser som stimulerar denna kunskap och bidrar till besöksmålsutveckling. Vi konstaterar att det är skillnad på forskning som kan användas för/blir till turistiska upplevelseprodukter m a kunskapsinnehållet och forskning om turism. Särskilt behövs kunskap och praktik att skapa förvaltningsmodeller som klarar att ta tillvara möjligheterna och de olika kulturerna inom samma områden. De olika områdena och ansatserna sitter ofta ihop och är odelbara och det behövs både kunskap och forskning om detta.

Utredningen konstaterar att Natur-, kultur-, måltids- och upplevelseturism är nära förbundna och vi konstaterar att i våra strategier sitter de olika delarna redan ihop. Att utveckla en plan för hållbar besöksmålsutveckling av världsarven i Sverige blir en del av det som behöver

göras men man måste också rikta blicken mot den kunskap som redan finns inom kulturlandskapsforskningen. Vid Silvermuseet/INSARC (Institutet för subarktisk landskapsforskning) bedrivs sedan nära 20 år landskapsforskning i den internationella forskningsfronten. Forskningen genererar kunskap om de nordliga kultur- och naturlandskapens dynamik och förändring över tid och därigenom också landskapens långsiktiga och hållbara förvaltning. Silvermuseet/INSARC:s verksamhet har direkt och konkret bäring på tillämpningar inom en kunskapsbaserad besöksnäring.

Regering och riksdag vill att kulturmiljöarbetet ska främja ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas bl a genom människors delaktighet och genom att de ges möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön. Vi ska ha ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser vilket kräver en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen.

Arjeplogs kommun vill skapa förutsättningar för en växande besöksnäring genom ett system för hållbar utveckling som kommer att kräva tillgång till och tillstånd för anpassat, bra boende, en ordentlig besöksportal som kanaliserar besökare i dessa områden och en turistisk utveckling som inkluderar produktifiering av den kunskapsmassa som finns uppbyggd genom den (kulturlandskaps-)forskning som sker inom Institutet för subarktisk Landskapsforskning. Vi välkomnar därför att användas som utvecklingsmodell. Institutet planeras kunna vara den lite större institution som kan samla mindre företag som får lov att använda de förvärvade kunskaperna som Institutet kunnat visa. Vi behöver också skapa en miljö som möjliggör kvalificerad forskning i hur vi ska tillämpa dessa kunskaper både på en nationell och en internationell marknad.

Vi delar också bedömningen att det behövs en utvecklad och kommunicerad kunskap om särskilda förutsättningar för företagande inom såväl fisketurism, vilt- och jaktturism samt naturturism i skog.

12 Måltidsturism

Arjeplogs kommun tillstryker utredarens förslag kopplat till måltidsturism.

Den lokala och regionala identiteten är avgörande för måltidsturism därför behöver en delstrategi för måltidsturism inte bara koordineras med den nationella livsmedelsstrategin, utan också med de regionala livsmedelsstrategierna. Av samma anledning anser vi också att utredningen tydligare behöver beskriva kopplingen mellan småskalig livsmedelsproduktion, gårdsbutikernas roll och måltidsturism ur besökarens perspektiv. Vi efterlyser förslag på insatser för att stärka och utvidga regionernas arbete kring lokalt/regionalt ursprung, varumärkesskydd.

13 Evenemangs- och möteslandet Sverige

Arjeplogs kommun stöder utredarens förslag att möten och evenemang måste få en tydligare plats i besöksnäringen och bli en viktig del i den nationella strategin. Men vi vill också poängtera att det är viktigt att se evenemang ut flera synvinklar och inte bara stora nationella evenemang i stadsmiljö. Vi kan erbjuda naturbaserade evenemang och mer nischade event. I Arjeplogs kommun har eventindustrin redan sin givna plats, inte utifrån enskilda, stora evenemang utan genom långsiktiga, planerade uppvisningsresor för de internationella bil- och komponentföretag som vistas här vintertid. Vi tror inte att vi utnyttjar eventens möjligheter fullt ut och detta är en viktig anledning till att kunskap och kompetens kring evenemang och event behöver främjas och kan utgöra testbäddar för utveckling och innovation inom en rad områden.

14 Regler, tillstånd och tillsyn

Vi välkomnar en nationell strategi och ett nationellt forum inom besöksnäringen. Det torde bidra till att lyfta branschens anseende som en viktig exportindustri.

Vi delar också utredningens syn att samverkan inte är optimal i dag, och att detta gäller såväl myndigheter som banker, offentliga aktörer nationellt, regional och lokalt och samverkan mellan besöksnäringens branscher. Det leder naturligtvis till att även det lilla besöksnäringensföretaget inte får den optimala utvecklingshjälpen men man får inte fastna i systemtänket utan måste också koncentrera blicken till företagets akuta behov av samlad marknadsföring, satsningar på infrastruktur osv.

Uppgiftslämnande och tillsyn beskrivs av företagen själva som en av de tyngsta utmaningarna med att driva företag. Det borde vara självklart att regler som omfattar företagandet – oavsett om det sker inom besöksnäringen eller i annan bransch – ska vara så ändamålsenliga så att den administration som krävs för att följa regelverken hålls till ett minimum

Britta Flinkfeldt
Kommunstyrelsens ordförande

Yttrande enligt delegation beslutad av kommunstyrelsen i Arjeplogs kommun 2018-02-12 § 8